

Konstitucija Vatikanskog općeg II sabora: O crkvi:

»Svijetlo naroda« (1964. g.). Komentar

Poglavlje V: OPĆI POZIV NA SVETOST U CRKVI

Uvod

Ovo je poglavlje veoma karakteristično za nauku Vatikanskog II sabora o crkvi. Rekli smo, tumačeći I poglavlje, da ovaj sabor gleda crkvu više kao organizam, nego kao organizaciju, više njezin unutarnji život, nego njezin vanjski život, više njezinu božansku, nego ljudsku narav.

Rekli smo također, da Vatikanski II sabor ne niječe Vatikanskog I sabora, koji je promatrao crkvu više s vanjskog, nego s unutarnjeg stanovišta.

U svakom su naime živom biću vanjština i nutrina, materija i duh povezani u jedno bitno jedinstvo: jedno bez drugoga na ovoj zemlji ne mogu postojati.

Promatrana dakle s toga unutarnjeg stanovišta crkva nam se prikazuje kao Božja ustanova u kojoj živi sam Bog iz kojega se razlijeva na crkvu Božanski život, koji nazivamo milošću posvetnom ili jednostavno svetošću crkve. Ta unutarnja svetost crkve se očituje izvana u dobrim djelima koja se vrše u crkvi.

1. Postanak ovog poglavlja

Za vrijeme rada predkoncilske pripravne teološke komisije, i to ne baš u samom početku njezina rada, nego nešto kasnije, umetnuto je u shemu O crkvi poglavlje o redovnicima. To je bilo učinjeno na zahtjev pripravne

predkoncilske komisije za redovnike. Ta je naime komisija tražila, da se postavi teološki temelj dekreta o redovnicima, koji je ona izrađivala. To je bilo potrebno zbog različitih shvaćanja teologije redovništva. Dok su naime neki teolozi shvaćali redovništvo uglavnom kao neku crkveno-pravnu ustanovu, koja služi drugim kršćanima samo kao primjer, drugi su gledali u redovništvu ustanovu koja ima korijenje u Evandjelju pa je se može nazvati Božjim darom. Prvom mišljenju su se priklanjali neki veliki i poznati zapadni teolozi pa je to pitanje trebalo riješiti u teološkoj dotično kasnije u doktrinalnoj komisiji, a konačno i auktoritativno u samoj koncilskoj dvorani.

Napominjem da je bilo teologa, koji su smatrali sakramentalni brak savršenijim ili barem ne manje savršenim od djevičanstva.

Uto je počela rasprava o tom poglavlju u koncilskoj doktrinalnoj komisiji, pošto je bila srušena u Saboru konstitucija O crkvi, pripremljena od pripravne teološke komisije. Tada je snažno iskrslilo u doktrinalnoj komisiji ono prvo mišljenje o redovništvu, pa je nauka o redovništvu bila stavljena pod naslov: »Opći poziv na svetost u crkvi« u kojem je poglavlju trebala da bude obrađena skupa nauka o svetosti svih staleža u crkvi. Time se je htjelo naglasiti da svetost nije monopol redovnika. Zbog toga je naravno nastala velika uznemirenost među redovnicima pa je bivši general franjevac O. Sepinski iznio u koncilskoj dvorani molbu redovničkih genrala, da se redovnicima dade njihovo poglavlje. Doktrinalna komisija je međutim bila sklonija, da ostane jedno poglavlje o svetosti, u kojem će poglavlju biti obuhvaćeni i redovnici i svi ostali kršćani. Razlog je bio, što se je htjelo naglasiti, da je svetost oznaka čitave crkve i da je ona ista i kod oženjenih i kod redovnika i kod svjetovnih svećenika.

Naročito je u tom bio aktivan u Koncilu Mons A. Charue, biskup Namurea, Belgija, pisac knjige: *Le clerc diocésain, borac svetosti među svjetovnim svećenicima*. Ipak se je i u doktrinalnoj komisiji, pod uplivom rasprave u Koncilu, došlo do toga, da je poglavlje podijeljeno u dvije sekcije, od kojih je druga bila posvećena redovnicima. Konačno je u Saboru, dne 30. IX 1964, izglasano da se to poglavlje o svetosti podijeli u 2 poglavlja i da se redovnicima dade njihovo poglavlje, to jest VI po redu u Konstituciji. — Na taj način, kroz slobodnu borbu mišljenja, došlo se je do nauke, da su svi kršćani pozvani na bitno istu svetost, ali da je svetost redovnika posebni oblik svetosti, ustanovljen od Krista.

Možemo reći, da je sa stanovišta s kojega konstitucija »Svjetlo naroda« promatra crkvu, ovo poglavlje duša cijele konstitucije. Jer svetost je najvažnija odlika crkve kao cjeline (I pogl.), čitavoga naroda Božjega (II pogl.), pape, biskupa, svećenika i đakona (III pogl.), laika (IV pogl.), redovnika (VI pogl.), crkve u nebu (VII pogl.), i Bl. Dj. Marije (VIII pogl.).

2. Uvod u poglavlje: Svetost crkve (članak 39)

Sabor nam prikazuje crkvu kao otajstvo, to znači u prvom redu njezin unutarnji život, koji ona prima od svoga Stvoritelja i Otkupitelja.

Taj unutarnji Božanski život crkve je život milosti posvetne. To je ona prva i objektivna svetost, koja stalno postoji u crkvi i koju joj nitko ne može nikada i ničim oduzeti. Po tom Božjem životu, po toj milosti, crkva je uvijek blija, jest i bit će sveta i bez ikakve ljage grijeha. Grešnici naime njoj ne pripadaju, ukoliko su grešnici, nego ukoliko su pravedni: samo ono što je dobro u grešnicima, to pripada crkvi: njihova vjera, njihova pravednost, njihova dobra djela, iako su bez vjere učinjena, a njihovi grijesi ne pripadaju crkvi. Granice crkve i kraljevstva Božjega idu posred srca grešnikova. Svi kršćani, koji imaju u duši milost posvetnu zovu se u sv. Pismu »sveti«.

Ova objektivna, bitna, mogli bismo reći apsolutna i metafizička svetost je oznaka crkve u svim vremenima. Zato se ne može nazvati crkvu, da je grešnica, (*ecclesia peccatrix*) iako u njoj ima grešnika.

Božji život ili Božju svetost donio je crkvi Krist, koji je crkvu sobom po Duhu svetom združio kao zaručnik zaručnicu. Stoga je čitava crkva pozvana na svetost, jer je čitava crkva, pastiri i stado, zaručnica Kristova po Duhu Svetom.

Crkva nije sveta samo zato što ima u sebi Boga, čitavo Presveto Trojstvo i što je dicnica Božjega života po milosti posvetnoj, ulivenim krepostima i darovima Duha Svetoga, nego i zato, što se ta unutarnja svetost u crkvi uvijek i izvana očituje na razne načine.

Na poseban se način očituje svetost crkve u praksi evandeoskog savjeta: siromaštva, čistoće i poslušnosti, koje mnogi kršćani prakticiraju, bilo privatno, bilo u raznim načinima života, od crkve odobrenima, bilo u pravom staležu redovništva.

Svi ti pak načini ili vrste ili putovi svetosti sačinjavaju istu svetost.

Ova je tvrdnja veoma važna, jer isključuje svaki minimalizam, koji se tako rado pajavljuje kod nas kršćana, kad kažemo: »Ja to nisam dužan učiniti«, ili »samo su redovnici dužni težiti k savršenosti«. Ne, svi smo dužni težiti prema svetosti, svi smo pozvani na heroizam svetosti.

3. Opći poziv na svetost u crkvi

Članak 40. jest središnji članak ovog poglavlja, po kome je čitavo poglavlje dobilo naslov. Ovdje se dokazuje citatima i primjerima iz sv. Pisma, da su doista svi kršćani pozvani na svetost.

Ponajprije se ukratko spominje kako je »Gospodin Isus« »učitelj i uzor«, »propovjednik«, »začetnik« i »usavršitelj« svetosti. Gospodin je rekao: »Budite savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski.« (Mt. 5, 48).

Koncil episuje što je potrebno za svetost izbjegavajući sporna pitanja o svetosti. Za kršćansku je svetost potrebno ovo:

- a) slijediti primjer Kristov i postati sličan Kristu,
- b) vršiti volju Oca Nebeskoga i
- c) živjeti na slavu Božju i na službu blišnjemu.

To je moralna, aktivna svetost pojedinog kršćanina, koju koncil usko povezuje s nutarnjom, bitnom svetošću, koja se sastoji u: pozivu Božjem na svetost i otkupljenju i opravdanju po milosti Kristovoj.

Poziv Božji na svetost i Kristovo otkupljenje i opravdanje po milosti su darovi Božji, koje nam je Bog dao iz čiste ljubavi, bez naše zasluge, a dolaze nam po sv. krštenju, koje nas čini djecom Božjom i dionicima Božje naravi.

Ovdje treba naglasiti da je svetost svakog pojedinog kršćanina u ovom poglavlju promatrana kao sudjelovanje u općoj svetosti crkve, to jest kao sudjelovanje u istoj milosti posvetnoj, u istim ulivenim krepostima i darovima Duha Svetoga koje je Krist zaslužio za svoju crkvu i po tom za sve nas.

Iz ovog se vidi, da koncil govori i o svetosti, kao i o mnogim drugim stvarima, pod vidom crkvenim ili komunitarnim. Pojedinaac je dionik zajedničke, komunitarne, svetosti crkve. Svetost je u crkvi, s crkvom i za crkvu. Time se potvrđuje stara poslovice: »Nitko se ne spasava sam.«

4. Vježbanje u svetosti u raznim staležima (članak 41)

U raznim staležima i dužnostima postoji jedincata svetost — i ponovo naglašava koncil. Različiti su putovi, ali cilj je isti: ljubav prema Bogu i bližnjemu. (O ovome je vrlo lijepo pisao slovenski isusovac o. Truhlar na lat. jeziku: »Teološka struktura duhovnog života, Rim, 1961«). Tu se nalazi mnogostruka raznolikost u istovjetnosti. Nekada se je možda mislilo da svet može biti samo onaj koji se povuče od svijeta i živi i moli u samostanu. Koncil naglašuje, da se može biti svet i usred svijeta, baveći se »svjetovnim« poslovima. Svjetovnjak i samostanac postižu istu svetost služeći se mnogostruko različitim sredstvima svetosti.

Koncil najprije opije svetost biskupa. Biskupi su po punini svećeničkog reda najbliži svetosti Kristovoj. Oni se nalaze u staležu aktivnog savršenstva, jer imaju dužnost da vode k savršenosti vjernike, svećenike pa i redovnike. Njihova svetost se sastoji u »savršenoj službi pastoralne ljubavi.«

Vrlo lijepo govori koncil o svetosti svećenika, opširnije nego o svetosti biskupa i drugih staleža. — Svećenici su dionici svetosti biskupa od kojih dobivaju svećenički red i milost. Oni trebaju da čuvaju »vezu svećeničke zajednice« i da se žrtvuju sve do mučeništva za svoje vjernike, nasljeđujući pri tome primjere svetosti raznih svetih svećenika te zaključuje: »Neka se sjećaju svi svećenici, A OSOBITO ONI KOJI SE USLJED POSEBNOG NASLOVA SVOGA REĐENJA, NAZIVAJU DIJECEZANSKIMA, koliko doprinosi njihovom posvećenju vjerna združenost s njihovim Biskupom.«

Ovaj članak zatim ukraćto spominje i svetost đakona, koji služe Kristu i Crkvi pa se moraju čuvati svakog grijeha i nastojati ugoditi Bogu i, svetost klerika i sjemeništara, koji treba da budu »u molitvi ustrajni, žarki u ljubavi«.

Takovi moraju biti i izabrani laici, koje Biskup poziva na suradnju u apostolskom radu.

Svetost mogu postići oženjeni i roditelji vjerno slijedeći put koji im je od Boga određen, da kršćanski rađaju i odgajaju djecu i da se među-

sobno ljube i pomažu prema primjeru Kristovu, koji je ljubio crkvu i samoga sebe predao za nju.

Koncil upravlja lijepu riječ i udovicama i onima koji nijesu uspjeli sklopiti brak i potiče ih na svetost i aktivni apostolski rad u Crkvi.

Radnici koji obavljaju teške manuelne poslove mogu baš tim svojim teškim radom mnogo unaprijediti svetost u Crkvi, ako svojim radom budu nasotjajali izgrađivati svoju osobnost, pomagati sugrađanima, doprinositi općem napretku, nasljedovati Krista radnika, napredovati u svetosti i svjedočiti svojim poštenim radom za Krista.

Bolesnici, siromasi i progonjeni na poseban su način sjedinjeni s Kristom koji trpi za spas svijeta.

Tako koncil ne zaboravlja nikga, kada govori o svetosti. Iako svi staleži nisu nabrojani, svatko može sebe naći u tom popisu. Svi moramo ići svojim putem prema svetosti, vršeci svaki dužnosti svoga zvanja. Najvažnije je vršiti volju Božju i nasljedovati Krista u svom zvanju. To je zajndničko svim mogućim vrstama svetosti u svim zvanjima.

5. Put i sredstva svetosti (članak 42)

Put prema svetosti za sve je jednak: to je put LJUBAVI.

Tako se i ovdje potvrđuje da koncil naglašava ljubav pred pravdom. i tzv. juridismom i kazuističko-minimalističkim moralom.

Moramo priznati da ta nauka nije nova. Već sv. Toma piše: » Po sebi. i bitno savršenost kršćanskog života se sastoji u ljubavi, u prvom redu u ljubavi prema Bogu, a zatim u ljubavi prema bližnjemu.« (II—III, q. 184. a. 3).

Zasluga koncila je što je tu evanđeosku i skolastičku nauku oštro naglasio.

Sada članak nabroja sredstva pomoću kojih se ide putem ljubavi, to jest putem svetosti:

- slušati rado riječ Božju (i čitati sv. Pismo);
- vršiti volju Božju pomoću milosti Božje djelatne i posvetne;
- primati često sakramente, a osobito sv. pričest;
- sudjelovati često u službi Božjoj, osobito u sv. misi;
- ustrajno se moliti;
- odricati se samoga sebe;
- aktivno pomagati bližnjega;
- vježbati se u svim krepostima.

U svim tim vježbama raznih kreposti ljubav ima apsolutno prvenstvo, jer ona svim tim vježbama i krepostima daje smisao i vrijednost.

Najveći dokaz ljubavi prema Bogu i bližnjemu je mučeništvo, kome-koncil na ovo mjestu posvećuje 11 crta. Mučeništva je uvijek u crkvi bilo i uvijek će biti.

Svi mi moramo imati duh mučeništva, i ako svi nećemo biti mučenici.

Govoreći o svetosti koncil nije mogao ne reći koju riječ o evanđeoskim savjetima. I zaista o njima se ovdje govori na čitavih 20 crta. Očito je da crkva ne smatra da postoji samo 3 evanđeoska savjeta, kad piše: »Svetost.

se crkve uzgaja na osobiti način MNOGOSTRUKIM SAVJETIMA, koje Gospodin u Evandelju predlaže SVOJIM UČENICIMA« tj. svima kršćanima. Ali između evanđeoskih savjeta se ističe djevičanstvo i savršena uzdržljivost zbog kraljevstva nebeskoga. Djevičanstvo je znak i poticaj ljubavi i poseban izvor duhovne plodnosti u svijetu.

Druga su dva evanđeoska savjeta opisuju primjerom Kristovim »koji je samoga sebe ponizio uzevši oblik sluge... postavši poslušan sve do smrti« (Fil. 2, 7—8) i zbog nas »je postao siromašan, premda je bio bogat« (2 Kor. 8, 9).

Među savremenim bogoslovima postoji rasprava s obzirom na ta dva savjeta, osobito s obzirom na savjet poslušnosti kao »evanđeoski savjet«. Neki bi radi htjeli svesti poslušnost crkvenom poglavaru na poslušnost Bogu. Ti veliki bogoslovi misle, da ne možemo iz Novog zavjeta sa sigurnošću zaključiti da je doista Krist učio savjet poslušnosti. Ali Crkva tako ne misli, kao što misle ti bogoslovi. Crkva naime otvoreno na ovom mjestu uči, da je Krist naučavao sva tri evanđeoska savjeta onako, kako se vrše u redovničkom staležu, u kojem se vrši siromaštvo i poslušnost u većoj mjeri, nego što je zapovjedbano.

Zaključak

»Svi su dakle Kristovi vjernici pozvani i dužni na svetost i savršenost vlastitog staleža.« Ne postoji samo jedan »stalež savršenstva«, nego svaki stalež mora biti »stalež savršenstva«, ukoliko se dužnosti svakoga staleža moraju vršiti na savršen i svetački način, u duhu evanđeoskog siromaštva i savršene ljubavi prema opomeni sv. Pavla: Oni koji se služe ovim svijetom, neka se u njemu ne zadržavaju, jer prolazi obličje ovoga svijeta (isp. 1 Kor. 7,31).

Dr Frane FRANIĆ